

uo > ū, üö > ü, ie > ī h:n edellä.

Tästä äänne­muutoksesta on laajalti nimenomaan länsimurteiden alalta löydettävissä esimerkkejä. Mutta muutokset eivät ilmene kaikissa tapauksissa, joissa niitä voisi odottaa, vaan rajoittuvat yksityisiin ilmenemiin.

Yksi muutosten pesäpaikka voidaan osoittaa: Etelä-Pohjanmaa.

LAUROSELA mainitsee tätä murretta koskevan tutkimuksensa toisessa osassa, ss. 13, 14, seuraavat esimerkit Laihialta ja Teuvalta: *tūhō, rūho, tūhō, mūhā, mūhānē, mīhet, mīhi'ä*. Laurosele arvelee, että näitä muotoja on aikaisemmin käytetty koko Etelä-Pohjanmaan murteessa tai ainakin suurimmassa osassa sitä.

Yksinäisiä tapauksia on muuallakin. EVA LINDÉN tuntee Kaakkois-Hämeen murteesta *rūho* ja *nūha* 'nöhtä' muodot, jälkimmäinen on länsi-Uudellamaallakin tunnettu. Juuri samat muodot tavataan myös Tornion murteessa. Siellä on lisäksi aikaisemman diftongin puolesta erilainen muoto *tūhā, tūhā* 'tyhjä'. Muoto on metateettinen (*tūihā*), niinkuin liivissäkin *tūjā, tūjā* palautuu samanlaiseen metateettiseen muotoon. Metateesi tunnetaan myös Satakunnassa.

Vihdoin tämän ryhmän sanoja on *sīhen*, jonka KETTUNEN varmaan aiheellisesti olettaa palautuvan lähinnä *siehen*-muotoon. Paikallisadverbista *sīhen* pitkä *i* lienee tarttunut myös paikallisadverbeihin *sīnā* ja *sītā*, jotka näin erottuvat essiivimuodosta *sinā* ja partitiivimuodosta *sitā*.

Ei voi olla vainuamatta samaa äänneilmiotä vatjassakin. Kettunen VKÄH:ssa pitää epäselvinä muotoja *mīuhsep* 'miehukset', *tšihub* 'kiehuu'. Edellisessä on oletettava kehitystä *mīehus* > *mīhus* > *mīhus*. (Jos olettaisimme kehityssarjaa *mēhus* > *mehus* > *meus* > *mius*, niin tietävästi olisimme konstruoineet vatjan kielessä ainutlaatuisen *eu* > *iu* esimerkin.) Samaa tyyppiä ovat edelleen vatjan *tšihub* 'kiehuu', ja *tšihuttā* 'kiehuttaa'; edellinen näistä palautuu aina kreeviniläisiin muistomerkkeihin asti muodossa *kīhub*. Kun vatjalaisalueen liepeillä, Soikkolan inkeroisurteessa, on *kēhua*, niin vatjan *tšihub*-muodon yhdistäminen sanapesyeeseen *kīhajā, kīhisē* on aivan epätodennäköistä, varsinkin kun kaikkialla on diftongillisia tai pitkävokaalisia muotoja: vir. *keeda*, liivin *kļēdā*, karj.-aun. *kīehuo*, lyydin *kīhuda*, veps. *keīhta*. — Korvettulassa tunnetaan muoto *mīussa* 'miehusta'. Vatjassa on niinkään *sīhē*, jonka suomalainen vastine juuri mainittiin.

Vatjan *voho* 'vuohi', *toho* 'tuohi' eivät lainkaan vastusta esitettyä oletusta. Pikemmin päinvastoin. Jos näet, diftongillisista alkumuodoista lähtien, oletamme: *vuohi*, vrtlo *vuohē*-, josta *vūhē* > *vuhe* > *vuho* (vrt. *puhē* > *puhō* 'puuhun') — kaikki vallan luonnollista ja odotuksenmukaista kehitystä —, niin lopullisella muutoksella *vuho* > *voho* on tarkka vastineensa vatjassa edempänä sanassa murremuodoissa *kurkkō-(sēg)* < *kurkkuhon* < *kurkkuhen*, vastaavasti *pīppōsēg*, *pajjōsēg* ym. (Näistä tarkemmin FUF XXVII s. 193.) Sama oletettava diftongin oikeneminen *uo* > *ō* on tapahtunut *h*:n yli juuri mainituissa illatiiveissa ja niinkään tyyppissä *vuho* > *voho*. (Silti tämä muoto *v o i d a n* selittää toisinkin.)

Virosta Wiedemann mainitsee *mees*-sanana genetiivimuotoina *mehe* ja — suluissa — *mihe*. Mikä jälkimmäisen muodon leviämialue lienee? Ylioppilas Alvre sanoo tuntevansa sen Otepäästä.

Otsikossa mainitussa ääntenmuutoksessa on salaperäisyyttä. Se esiintyy merkillisen laajoilla alueilla, mutta kaikkialla vain harvoissa tapauksissa. Varmaankin etsiskely kartuttaisi tapausten lukumäärää ja laajentaisi levinneisyysaluetta.

M. Airila.